

EL GONÇAL CUTRINA LITERARI

DANIEL PALOMERAS i CASADEJÚS

No em consta que en Gonçal Cutrina escrivís mai, o si més no que publicués cap escrit, amb intencions literàries. Ho afirmaria si prenguéssim el terme literatura en la segona accepció de l'Enciclopèdia Catalana: "producció d'obres en què hom es proposa més un fi estètic que no didàctic". No voldria ser, però, tan estricte i estic convençut que més d'una se'n podrà dir. La tasca d'en Cutrina ha estat fonamentalment d'investigació i de divulgació; potser si aquestes s'haguessin produït en el món de la bioquímica o de l'astronomia ja ni ens ho plantejaríem, però el seu interès s'apropà més a qüestions de caire històric, social, humanístic, cultural; potser per això més proclius a un vessant artístic. Són convencions, però en aquest cas ja ens vénen bé.

Fent un repàs a la seva obra acostumem a trobar una declaració d'intencions prou aclaridora. Al costat de la referència obligada a les fonts que han nodrit el treball, acostuma a apuntar-nos les ambicions amb què enceta el projecte. Tampoc sol oblidar la menció d'aquells a qui va adreçat. Aquí descobrim ja el que anomenaria com la vocació didàctica permanent. Descobrir, fer recordar, recuperar, serien les constants

19 de desembre del 1986. Presentació del llibre "Les arts tèxtils a Ripoll i a la comarca".

del treball. Donar a conèixer i difondre, l'esforç de la seva publicació.

Un primer aspecte a destacar del conjunt de la seva obra és la injusta modèstia amb què el mateix autor la tracta. Quan escriu sobre la prehistòria de la comarca es titlla a si mateix de neòfit mancat de preparació suficient, i fins i tot confessa que li cal entrar-hi de puntetes. Crec que en investigar en aquest i altres terrenys, i en escriure-hi, posa la seva identificació amb la comarca i la seva proximitat als fets per davant de les facetes més tècniques. Semblaria com si volgués justificar una perspectiva no científica en qualificar-se gairebé d'observador. Tots sabem que no és així. Altra cosa és que Cutrina no es mogué en els ambients de recerca universitaris, o no s'entregués a hipòtesis ampul·loses, sinó a l'escorcoll del que és o ha estat més quotidià: el tèxtil, els molins fariners o la cartografia. La seva obra és el treball de camp inestimable que altres faran servir per donar a conèixer millor el nostre país.

Tot el que porto dit és per explicar els dos trets que, al meu entendre, configuren l'obra de l'autor en el seu aspecte formal. En primer lloc el rigor. En segon l'exposició planera.

En Gonçal Cutrina fou rigorós en el plantejament sistemàtic de la seva obra. Aquesta respon sempre a un esquema en què destaca especialment el context. També la precisió terminològica, la seriositat en la documentació i en l'exposició dels vessants més tècnics del treball gaudirien d'aquella virtut. La finalitat didàctica donaria lloc a un llenguatge local, ric però exempt d'arcaïsmes, sàviament espurnejat de mots poc usuals, producte a voltes d'una ferma cultura popular, i a voltes d'una voluntat de no perdre la parla autèntica enfront de les formes estandarditzades de l'idioma modern.

L'escriptor trasllada a la lletra impresa el fruit de la seva recerca en forma de frases breus, fàcilment entenedores, ordenades sintàcticament de la manera més lògica.

La seva implicació en l'univers que ens dona a conèixer és indissimulable. No s'està, fins i tot, de donar la seva opinió o d'expressar la seva crítica quan fa referència a les qüestions industrials. Deixa clar que cal substituir els antics models de creixement per altres de renovats que s'assentin en sectors més progressius. Això l'allunya de l'home fred del laboratori o de l'arxiu i ens el fa més proper. Els seus escrits trasllueixen un apassionament i un compromís infreqüent a les càtedres.

Potser en el seu llibre **Llegendes i tradicions de les valls del Ter i del Freser** és on podem trobar més fàcilment el narrador. Segur que hem estat molts els que l'hem llegit amb delectança. És el que més s'apropa als relats, als contes de la vora del foc que ens explicaven de petits. Podríem fer l'experiència de substituir una mica de l'imaginari d'importació que serveixen els mitjans públics a la nostra mainada, per una dosi de creació popular recuperada per en Cutrina.

No hi ha risc que la seva obra es perdi. La pràctica desaparició de les personalitats que, com ell, han enriquit la nostra terra des del seu coneixement més proper, faran indispensable el recurs a la seva feina cada dia que passi.